

ASPECTE ALE EXPRESIVITĂȚII ARGOULUI ÎN NUVELELE REBRENIENE *CULCUȘUL ȘI GOLANII*

Aspects of Slang Expressiveness in Rebreanu's Novellas "Culcușul" and "Golani"

**Rodica ROMAN, Assistant Professor Ph.D.,
"Lucian Blaga" University of Sibiu**

Abstract: The purpose of this article is to render the way Liviu Rebreanu manages to fructify the stylistic potential of the slang in two of his short stories The Bed/Culcușul and The Vagabonds /Golani. Linguistically, the slang is represented by proper slang words, by words and phrases with slang purpose and by interjections and imprecations with slang expressiveness. This conventional language can be found at the communication level of the characters and of the writing, as both the portraits and the descriptions are depicted in the same manner. By the means of the slang elements he uses, the writer expresses the particularities of his own social class portrayed and he proves that they represent means of artistic expression.

Keywords: slang, expressiveness, short story, outskirts, language.

Termenii și expresiile argotice se constituie într-un fenomen de limbă având cauze sociale și un caracter aparte. În accepțiunea comună argoul reprezintă un aspect specific limbajului unor categorii de vorbitori aflați, social și intelectual, pe treapta de jos a existenței. El este modul particular de exprimare prin care individul și comunitatea căreia îi aparține urmăresc să se distingă de toți ceilalți vorbitori ai societății folosind „un limbaj special”¹. Orice deviere de la normele sociale se transmite și limbajului; vizând originalitatea în exprimare, utilizatorul unei limbi își ia libertatea de a crea noi termeni prin îmbinarea sau utilizarea incorectă, conotativă a altora aparținând limbajului comun sau altor clase ale limbii: regionalisme, neologisme, arhaisme etc. Acest fenomen nu face decât să redea o viziune particulară asupra realității și a mediului.

Trebuie să facem deosebirea necesară între argoul ca fenomen de limbă în vorbirea uzuală și argoul ca element al limbajului și expresivității artistice dintr-o operă literară.

În textul literar argoul are o finalitate stilistică. Termenii argotici sunt construiți în principal prin origine (limbajul periferiei mult mai pitoresc în raport cu limba literară a scriitorului), prin deviere de la o temă a unui cuvânt ce se încadrează în prima sursă, prin schimbarea sensului - mai ales a unor cuvinte din fondul activ al vocabularului, dar și a unor cuvinte vechi (fondul pasiv al lexicului). Limbajul argotic din opera literară exprimă fizionomia unei categorii socio-culturale de joasă extracție sau împinsă de anumite cauze spre periferia societății.

Proza realistă reprezintă cel mai favorabil prilej în care stilul argotic să devină pe lângă element estetic și un document de epocă. În acest sens analizăm două proze rebreniene² în care urmărim elementul argotic ca reflecție a mediului și a colectivității în limbă și ca suport de construcție a subiectului și a personajului literar.

¹ Iorgu Iordan, *Stilistica limbii române*, București, Editura Științifică, 1975, p.307

² Elemente de argou apar, mai rar, și în alte nuvele ale lui Rebreanu (de exemplu, în nuvela *Catastrofa*, termenul argotic militar *cățea* = mitralieră), dar acestea nu fac obiectul analizei noastre.

Cele două nuvele supuse analizei, *Culcușul* și *Golanii*³, își iau subiectul din lumea hoților, a tâlharilor și a prostituatelor. Subiectele abordate sunt simple și originale. Cu aceste două proze Rebreanu înfățișează o lume nouă, alta decât cea a satului sau a orașului, cu care cititorii erau obișnuiți. Scriitorul surprinde realitatea periferiei, reliefând viața cu aspectele întreținute de mizeria, sărăcia acestui mediu, explorat de foarte puțini autori români înainte de Rebreanu. Nuvelele sunt apreciate de unii critici, în timp ce alții le desconsideră. M. Dragomirescu⁴ le numește capodopere, apreciind „pitorescul lumii zugrăvite”, „spiritul de observație”, „energia decepției” și mai cu seamă „originalitatea limbii”, Al. Piru⁵ consideră *Culcușul* și *Golanii* ca fiind cele mai personale nuvele ale lui Rebreanu din prima sa etapă de creație, iar N. Iorga⁶ neagă orice valoare a lor. Liviu Papadima remarcă faptul că, prin tematica și stilul nuvelor *Culcușul* și *Golanii*, Rebreanu face un pas important pe „drumul maturizării creației epice”⁷.

Aceste două nuvele sunt scrise în anul 1910, perioadă în care scriitorul este arestat și extrădat de către autoritățile românești, la cererea guvernului austro-ungar și întemnițat la Văcărești și Gyula timp de 6 luni. Subiectul nuvelor este inspirat de oameni și întâmplări întâlnite cu acest prilej, precum și de opera lui Gorki din care Rebreanu traduce în perioada detenției sale (*Vagabonzii*, *Douăzeci și șase și una*, *Malva*).

Considerând că în elaborarea acestor texte prima intenție a scriitorului este de a reda cât mai exact mediul social descris și numai apoi de a elabora structuri estetice, încercăm să surprindem modul în care acesta a reușit să valorifice potențialul stilistic al argoului.

Titlurile însele sunt sugestive în acest sens; *Golanii*, termen ales de scriitor pentru a desemna breasla oamenilor fără ocupație, certați cu morala și legile societății, este figura de stil (sinecdocă) ce constituie o sinteză a mediului periferic descris. *Culcușul*, privit din aceeași perspectivă, este termenul care arată locul în care „golani” trăiesc protejați de regulile societății.

Numele personajelor - Didina, Cântăreanu, Bambaloi, Neneciu (*Culcușul*) și Margareta (nume de floare, folosit ironic), Gonea Bobocel, Aristică, Teacă (*Golanii*) - se constituie în tot atâtea antroponime intrinseci lumii evocate.

În cele două povestiri ale lui Rebreanu argoul se materializează lingvistic prin cuvinte propriu-zis argotice, prin cuvinte și sintagme cu finalitate argotică și prin interjecții și imprecășii cu expresivitate argotică. Constatăm de asemenea că în cele două narațiuni acest limbaj convențional se regăsește atât la nivelul comunicațional al personajelor, cât și la nivelul scriiturii, putând afirma că atât portretele, cât și descrierile sunt realizate în aceeași manieră.

³ Pentru analiza textelor a fost folosit volumul II din *Liviu Rebreanu. Opere*, ediția îngrijită de Nicolae Gheran și Nicolae Liu, Editura pentru Literatură, București, 1968, pp.21-55.

⁴ Apud. Liviu Rebreanu, *Golanii. Nuvele și schițe*, Antologie, postfață și cronologie de Nicolae Gheran, București, Editura Albatros, 1984, p.386

⁵ Alexandru Piru, *Liviu Rebreanu*, București, Editura Tineretului, 1965, p.33

⁶ Nicolae Iorga, *Istoria literaturii românești contemporane*, II, *În căutarea fondului* (1934), Ediție îngrijită, note și indici de Rodica Rotaru, București, Editura Minerva, 1985, p.311

⁷ Liviu Papadima, *Rebreanu versus Rebreanu*, în *Liviu Rebreanu după un veac*, coordonator Mircea Zăciu, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1985, pp.156-157

În limbajul argotic e importantă nu atât forma, cât sensul termenilor, existența și funcționalitatea termenului argotic fiind dependente de context⁸. Termenii considerați argotici în sine, scoși din context, ruși de referent își diminuează până la pierdere puterea expresivă.

Din vocabularul activ al personajelor reținem substantive, multe folosite în cazul vocativ, precum: *pungașule/pungășoaică, hoțule, golane, candriule, tăticule, babaroasa, gologanii, parale, găinarule, țoapă, învârteală, măiculiță, cotarlă*, etc. Acestea capătă sensuri și valori noi în contextul în care sunt folosite, funcția lor estetică fiind astfel asigurată. Liviu Rebreanu dorește să obțină un mai mare grad de expresivitate folosind procedeul derivării sinonimice. Termenii argotici aparținând aceleiași serii sinonimice au conotații diferite, autorul alegând fiecare termen în funcție de forma sa, dar și de posibilitatea de a-l adapta ideii exprimate. Astfel pentru „bani” folosește: *gologani, parale, părăluțe, piesă*; pentru „a fura”: *a ciupi, a șterpeli, a învârti, a umfla*; pentru „persoană certată cu legea”: *golan, pungăș, șmecher, hoț, găinar, tătic, borfaș, ștregăriță*.

Verbul – ca element argotic propriu-zis sau ca element care dobândește sens argotic în context – aduce un plus de energie frazei: *a ciupi* (a bate), *a hali* (a mânca), *a se înfunda* (a se îndopa), *a șterpeli* (a fura), etc. (*Culcușul*); *a gogoli* (a alinta); *a ciocăni* (a rupe); *a se zborși* (a se răsti), etc. (*Golanii*). Nu atât pentru a evita repetiția lui *a zice* și *a spune*, ci mai ales pentru a da pasajelor un caracter cât mai expresiv și mai exact, scriitorul alege multe sinonime sau locuțiuni sinonimice care se încadrează în nota argotică a textului: *a clămpăni, a muși, a blodogori, a cârti, a bate din clanță*, etc. (*Culcușul*); *a țiuu, a duhni scurt, a țivli, a crășni, a lihăi, a se răpști*, etc. (*Golanii*).

Expresiile argotice, care dau o tentă ironică sau comică ideii exprimate, sunt obținute prin combinarea sau substituirea de cuvinte, verbul fiind elementul principal în construirea acestora: „se sculă friptă”, „îmi ciopârțesc ciolanele”, etc. (*Culcușul*); „ciupește-mi carnea”, „a trage clapa”, „mi-a cârpit o palmă”, „umbla cu fasoane”, etc. (*Golanii*).

Una din caracteristicile principale ale argoului din textul literar este caracterul oral. De aceea, în exprimarea argotică a personajelor un rol deosebit îl au morfemele suprasegmentale (accentul și intonația) marcate în text prin semnele de punctuație: „Dar bine, bre, de ce să mă părăsească ea pe mine, de ce? Huohoho!... Și tot mai are obraz să mă mintă ca pe un gogoman! N-am văzut-o eu alaltăieri cu Aristică? Dar ea nu, că era un fraier ... [...] Iar de atunci fasoane și mofturi și eu nu mai îndrăznesc să-i fac nimic, căci sunt laș ca o țoapă... Mă face de râsul mahalalei, șmecherii o să-și bată joc de mine...” (*Golanii*), procedeele fonetice (dublarea sau triplarea sunetelor): *Uuh...* (*Golanii*); *Aaaoh!*; *Iii...* (*Culcușul*), precum și exprimările eliptice, dar inteligibile: „Trăiți, băieți! zise el cu glas răgușit...” (*Culcușul*); „Parol? strigă Aristică...” (*Golanii*).

Prin folosirea termenilor argotici specifici, expresivitatea nu numai că se menține, dar chiar câștigă în consistență, prezentând avantajul noutății. Spre exemplificare prezentăm un dialog din *Culcușul*:

⁸ Miorița Baciuc Got, *Argoul românesc. Expresivitate și abatere de la normă*, București, Editura Corint, 2006, p.52

Discuția între infractori:

- „Făcuși vreo învârteală? [întrebă Cântăreanu].
- Am umflat cinci franci și-o băncuță de la un țaran pe Calea Moșilor.
- Dormea? întrebă atunci Didina cu gura plină.
- L-am întors! sfârși scurt Bambaloi...”

Interpretarea dialogului infractorilor:

- Ai câștigat ceva?
- Am furat cinci franci și o băncuță de la un țaran pe Calea Moșilor.
- Nu era atent? întrebă atunci Didina cu gura plină.
- I-am distras atenția! sfârși scurt Bambaloi...

Elementele argotice folosite de scriitor sunt în mod firesc și necesar integrate în text, fapt ce oferă conotații sociale și emoționale puternice. Înlocuind termenii/sintagmele argotice cu echivalentul aparținând stilului comun nu pierdem mesajul sub raport lingvistic, dar nu putem spune același lucru raportându-ne la expresivitatea textului⁹.

Frecvente sunt și interjecțiile, categorie lexicală specifică limbajului oral, care ajută la caracterizarea lumii de la periferia societății: *aoleu, uf, huohoho, bre, of (Golani)* sau *fă, ei, ai, sssst!, aoleu și aoleu, o, ptiu (Culcușul)*. Mai amintim interjecțiile ca expresii lingvistice ce însoțesc diferite gesturi umane, expresii proprii lumii amintite mai sus: „Cărel, cărel...” „Na!” (*Culcușul*) sau „Ha?”, „Ce! În viață trebuie să fii deștept...” (*Golani*).

Construcțiilor propriu-zis argotice li se alătură și alte elemente având aceeași finalitate. Astfel, în cele două texte sunt prezenți termeni populari și regionali perfect integrați în atmosfera argotică degajată de cele două narațiuni: *țeastă, zalhana, să mă fac zgulici, nu mai cârti, se răpști, a schilodi*, Margareta *ciusmuluia, să auză, să vază* (fonetisme populare regionale), etc. (*Golani*); *grămăjuie, ciolane, dușcă, gârliciul, căpățâna* Didinei, *brujii de humă, pâine cărcălită* de unsori, mezeluri *scofâlcite*, rămășițe *cigălite, hopuros, gălbejite, zgâit, fosăia, cihăi, cotrobăi, să molfăiască* etc. (*Culcușul*).

În *Golani* cronotopul citadin nu rămâne în stadiu de sugestie ca în *Culcușul*, ci se materializează în clădiri, străzi, magazine, berărie, oameni. Prin urmare, nu surprinde deloc deschiderea relativ liberă către termeni lexicali aparținând diferitelor registre ale limbii (argou, jargon, neologism...): *fraierii, carmin, fasoane, mofturi, joben, pălărie-beretă, randevu, pudră, cearcăne, bonsoar, bonjur, mașer, cabazlâc, cadențat, nostimă, a tortura* etc. Scriitorul a utilizat aceste lexeme cu intenția de a reda cât mai fidel secvențe din viața proxeneților și a prostituatelor, categorii socio-morale specifice universului citadin. De multe ori acești termeni potențează nota expresivă a textului, conferindu-i acestuia valoare ironică sau comică: „- Dă piesa, taică, dă piesa, c-aici te zdrobesc, iac-aici, în clipa asta!... Dă-o-ncoace! Ș-acu du-te, mașer, și-ți vezi de treabă, că te deșăl, te schilodesc, te...”.

În context, verbe și locuțiuni verbale aparținând limbajului comun primesc un sens argotic și, în acest fel, imaginile creionate par mult mai vii, mai sugestive receptorului: „am umflat”, „l-am întors”, „ciupește-mi carnea”, „ține-ți clanța că o să te fac să-ți înghiți măselele”, etc. (*Culcușul*); „au să te soarbe” (*fraierii*), „să ciocănească ciolanele”, etc. (*Golani*).

⁹*Ibidem*, p.56

Nu de puține ori întâlnim sintagme și propoziții care redau gesturi, poziții ale corpului prezentate într-un ton argotic: Bambaloi se lungi „cu burta în sus”, „nu se mai auzea decât clănțănitul dinților și plescăitul buzelor celor ce mâncau”, etc. (*Culcușul*); „Tăticule! Tăticule! țiui Margareta, lovindu-se repede cu palmele peste piept...”, etc. (*Golanii*).

În limbajul argotic, elementul afectiv (dispreț, frică, ură, nemulțumire, respingere, teribilism) joacă un rol important în raport cu alte aspecte extraestetice. Lumea hoților și a prostituatelor își are legile ei nescrise; aici amenințarea, tandrețea, vulgaritatea, durerea, înșelăciunea merg mână în mână. Astfel imprecăția sub forma amenințării și blestemului este în mediul ei natural. Observăm că în majoritatea exemplurilor întâlnite în aceste proze rebreniene imprecățiile sunt construite în jurul unui verb conjugat la modul condițional-optativ, formă populară, dar care are valoare imperativă: „Cântăreanu, ars până în suflet de necaz [că pierde la *babaroasa* și Didina nu vrea să-i dea bani], blestema ca o babă rea de gură și se bătea cu pumnii în cap: - Uf, *trăsnire-ar Dumnezeu toate femeile...* [...] Cât muncesc eu și mă trudesesc pentru dânsa, *fîre-ar a dracului*, și ea tot îmi cobește a rău...” (*Culcușul*).

În multe situații, blestemul nu e văzut ca o dojană, ci ca un „antiblestem”¹⁰, ca un reproș amabil, prin care se invocă forțe ale binelui, ce trebuie să ocrotească și nu să pedepsească; astfel, Gonea aprobă felul în care protejata lui, Margareta, s-a aranjat: „Parc-ai fi o ștregăriță de paisprezece ani... Aoleu, *bată-te noroacele, fată*, au să te soarbă fraierii, au să te soarbă...” (*Golanii*).

Culcușul este un text impregnat de astfel de sintagme pitorești ce caracterizează limbajul declasaților: „*Fire-ai al dracului să fi!*”, „*Aoleu, pieri-ți-ar vița și sămânța!*”, „*O, mânca-te-ar ocna, hămesitul!*”, „*Aoleu, mâncate-ar fript pungașii, aoleu, putrezi-ți-ar oasele printre zidurile pușcării!*”, „*Arde-te-ar pârjolul, hoțule și găinarule, că-mi storci și măduva din oase!*”, „*Urâ-te-ar și soarele, urâ-te-ar și noaptea!*”. Ultima dintre imprecății primește o valoare expresivă deosebită, constituindu-se într-o invocare a astrelor construită simplu, dar având un înțeles atât de profund; sensul și imaginea aduse de utilizarea acestei figuri de stil sunt extrem de sugestive. Blestemele sunt însoțite uneori de reacții și comportamente specifice lumii periferiei: „- Ptiu, *lovite-ar relele, damblagiule!* țipă Cântăreanu, *sărind ca un nebun și scuipând pe Neneciu între ochi.*”

Efectele de ordin estetic urmărite de scriitor sunt obținute și prin utilizarea altor figuri de stil precum comparația, epitetul sau repetiția.

În nuvela *Culcușul* sunt frecvente comparațiile cu valoare expresivă necesare evocării și caracterizării lumii hoților, figuri de stil care, în unele situații, dobândesc nuanță metaforică: „se curăță ca degetul”, „rămase uscat ca scândura”, „se curățase ca o lămâie stoarsă” (a rămâne fără bani).

Unele comparații exprimă intensitatea instinctuală a sentimentelor și a gesturilor, specifice acestor categorii sociale: „măcina grăbit ca iepurele” (mesteca), Didina „se învârti ca o sfârlează în jurul nucului”, „înghiți grăbită, parcă-ar fi alungat-o tătarii”, „Cântăreanu, pufnind și răcnind ca un taur aprins [...] o îmbrânci ca pe o cârpă netrebnică” (pe Didina), „vinele de pe tâmpile i se îngroșară ca niște lipitori hrănite de sânge” (*Culcușul*); „sunt mai netot ca orice huidumă” (*Golanii*), iar altele pentru a sublinia trăsături fizice: ochii Didinei „se

¹⁰ Gh. N. Dragomirescu, *Dicționarul figurilor de stil*, București, Editura Științifică, 1995, p.182

roșiră ca două sfecele fierte” (*Culcușul*), iar ochii lui Aristică „scânteiau ca doi tăciuni aprinși” (*Golanii*).

Din exemplele date, se poate constata că în construirea comparațiilor scriitorul urmează modelul tip, adică substantiv/substantiv cu prepoziție, majoritatea determinând verbele, iar în interiorul acestei figuri de stil, nu de puține ori, apar determinări adjectivale (epitete).

Cearța sau bătaia sunt comportamente violente prezentate mai mult sau mai puțin explicit în ambele proze. Astfel, în *Culcușul*, bătaia și cearța dintre Didina și Cântăreanu sunt redată prin folosirea unor comparații care accentuează nuanța argotică a textelor: „căpățâna Didinei bubuia ca o oală înfundată când atingea brujii de humă”, „iar ochii îi ieșiră din orbite ca două cepe mari roșii”, „rămase nemișcată ca un buștean”, „femeia se zbătea sub loviturile lui ca o broască strivită în călcâi”, „începea a fredona cu o voce de oală spartă”. În *Golanii*, bătaia femeii de către protectorul său nu este descrisă explicit, ci prezentată ca fiind un fapt obișnuit și frecvent al relației cuplului Margareta – Gonea. Valoarea expresivă nu mai este dată de comparație, ci de repetiție, figură de stil ce apare în lamentările Margaretei: „Iartă-mă, tătucule, iartă-mă!...”, „Nu mă mai bați, tătucule... nu mă mai bați!...”, „De ce nu mă mai bați, tătucule, de ce nu mă torturezi?...”.

Limbajul personajelor este adesea „împodobit” de către Rebreanu cu substantive (provenite din adjective) în vocativ, cu valoare de epitet; procedeul de conversiune gramaticală dă posibilitatea autorului să caracterizeze personajele și, în același timp, să ofere contextului efecte expresive: *hămesitule, zănaticule, afurisitule, damblagiule (Culcușul); mândro (Golanii)*.

O mențiune aparte merită și portretul personajelor, acestea fiind embleme ale lumii evocate în cele două narațiuni. Portretele, ample și pline de savoare sunt creionate în ton argotic, în consonanță cu întreaga atmosferă a textelor. Reținem pentru exemplificare portretul Margaretei din *Golanii*: „Era o fetișcană jigărită, cu fața smeadă, bolnăvicioasă, pe care se citea durerea mută și nehotărâtă a sufletelor pedepsite de Dumnezeu. Îmbrăcată c-o rochie neagră, scurtă, de sub care răsăreau două picioare mari, cu pulpele groase cât coafele, c-o bluză roșă-zinoberie, învăluită ca într-un sac cu un șorț larg cum poartă fetițele de școală, vedeai numaidecât că vrea să se facă mai tânără de cum este. Dar obrajii spoiți c-un strat gros de pudră și sulemenele, ochii stinși, cu cearcănele vinete-negrii pe care nici dresurile nu le puteau ascunde, buzele cărnoase, mușcate și vopsite cu carmin care păreau o pată de sânge pe o coală de hârtie, și pălăria-beretă țanțoșă, aninată peste clăia castanie de păr străin ce-i împovăra capul, erau parcă urmele și rezultatul celor douăzeci și șapte de ani, care nu se mai puteau tăgădui”. Orice amănunt scos din acest fragment ar clătina întreaga imagine. În realizarea portretului scriitorul apelează în primul rând la epitetul descriptiv, rolul acestuia fiind esențial în surprinderea trăsăturilor personajului feminin. Imaginile sugerate de epitete sunt completate de comparații dure. Un astfel de portret tablou are și un nume (titlu), Margareta - nume de floare, a cărei prezență în această lume decăzută este expresia ironiei amare a autorului.

Un alt exemplu elocvent îl reprezintă cugetările mai mult sau mai puțin ample din aceeași nuvelă, *Golanii*, din care rezultă portretul moral al proxenetului Gonea Bobocel, personajul cuprins de orgoliul filosofării. Descoperind adevărul dureros că a îmbătrânit, și că va fi părăsit, el ține Margaretei o lecție de filosofie morală: „Eu ți-am luat parale, dar în schimb te-am îmbrăcat, te-am hrănit, ți-am cumpărat orice ți-au poftit ochii și inima... C-așa

sunt eu, dragă, așa e firea mea. Eu sunt îngrijitorul vostru. Trăiesc și eu destul de bine și fără muncă pe lângă voi, n-am ce zice, dar de ce să nu trăiesc și eu bine și nemuncit? Nu sunt și eu om? Om sunt, frate, și-mi place să umblu cu minciuna și să lenevesc... Ce! În viață trebuie să fii deștept... Trebuie să știi înșela viața, altmintelega e un adevărat iad pentru bietul om... Cu viața nu te poți război, degeaba! Viața nu se lasă biruită de oameni, cel mult înșelată. Pentru aceia care izbutesc s-o înșele, ea e o glumă urâtă, pentru cei care se războiesc cu dânsa un șir neîntrerupt de durere... Bine, știu și eu că odată ș-odată orice înșelăciune trebuie să iasă la iveală, dar poți să știi când o să fie asta? Cel ce a înșelat va fi strivit, da, dar oare nu e învins și cel ce se războiește?”

Folosirea argoului în nuvelele *Golanii* și *Culcușul*, coroborată cu analiza psihologică a unor tipuri umane din mediile periferice au contribuit și ele la potențarea receptării negative a criticii vremii (obișnuită cu literatura sămănătoristă și poporanistă, moralizatoare și calofilă), reacție ce îl va urmări pe scriitor până în zilele noastre.

Sub aspectul ilustrat de cele două proze, Liviu Rebreanu redescoperă filonul de inspirație folosit de George Baronzi în *Misterele Bucureștilor* și care, ulterior, va sta la baza unor opere devenite celebre în arealul nostru literar: *Maidanul cu dragoste* de George Mihail Zamfirescu, *Groapa* de Eugen Barbu sau *Travesti* de Mircea Cărtărescu.

Sursa literară

Rebreanu, Liviu. *Opere 2*, Text ales și stabilit, note, comentarii și variante de Nicolae Gheran și Nicolae Liu. București, Editura pentru Literatură, 1968

Bibliografie critică

Baciu Got, Miorița. *Argoul românesc. Expresivitate și abatere de la normă*. București, Editura Corint, 2006

Dragomirescu, Gh. N. *Dicționarul figurilor de stil*. București, Editura Științifică, 1995

Iordan, Iorgu. *Stilistica limbii române*. București, Editura Științifică, 1975

Iorga, Nicolae. *Istoria literaturii românești contemporane*, II, *În căutarea fondului* (1934), Ediție îngrijită, note și indici de Rodica Rotaru. București, Editura Minerva, 1985

Papadima, Liviu. *Rebreanu versus Rebreanu. În: Liviu Rebreanu după un veac*, coordonator Mircea Zăciu. Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1985

Piru, Alexandru. *Liviu Rebreanu*. București, Editura Tineretului, 1965

Rebreanu, Liviu. *Golanii. Nuvele și schițe*. Antologie, postfață și cronologie de Nicolae Gheran. București, Editura Albatros, 1984